

РЕШЕНИЕ

№ 574

гр. Кърджали, 18.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – КЪРДЖАЛИ, II СЪСТАВ, в публично заседание на тридесети ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Грета Денчева

при участието на секретаря Анелия Янчева
като разглежда докладваното от Грета Денчева Гражданско дело №
20235140100718 по описа за 2023 година

Предявен е иск от Д. М. Н. против "С. К." ООД гр.София за признаване за установено, че клаузата на чл.11, ал.1 от сключения между тях договор за потребителски кредит № ***** е нищожна. В исковата молба се твърди, че ищецът е сключил договор за потребителски кредит № ***** със „С. К.“ ООД на 26.11.2021г. Страните се договорили за отпуснатия заем да бъде в размер на 500 лева, видът на вноската да е седмична, броят на погасителните вноски да е 23, като размерът на месечния лихвен процент не бил посочен. Твърди се, че в чл.5,ал.1 от договора е посочено, че заемателят се задължава да предостави на кредитора едно от следните обезпечения: 1. Безусловна банкова гаранция или 2. Поръчителство на едно или две физически лица, които да отговарят на определени от кредитора условия, а в чл. 6.2 страните се договорили, че в случай на непредоставяне на обезпечение, на кредитополучателя ще бъде начислена неустойка в размер на 250 лв. Сочи, че още със сключване на договора, на ищеца е начислена неустойка в размер на 250 лв., тъй като не е представила в срок надлежни поръчители или друг вид обезпечение, посочени в процесния договор. Счита, че процесният договор е нищожен на основание чл. 10, ал. 1 вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не е спазена предвидената от закона форма. Излага основания за нищожност на клаузата за неустойка, поради противоречието ѝ с добрите нрави на основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД, както и за нищожност на посочената клауза на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД вр с чл.19, ал.4 от ЗПК вр чл.146, ал.1 вр чл.143 от ЗЗП и чл.22 вр чл.11, ал.1, т.9 и т.10 от ЗПК. Иск се уважаване на предявените иски и присъждане на разноски. Предявен е и осъдителен иск заявен в частичен размер от 10лв. от обща дължима сума от 250лв., увеличен в хода на процеса до размера от 276.32 лв.,

представляваща недължимо платени суми по договор за потребителски кредит ведно със законна лихва върху нея, считано от датата на депозиране на исковата молба до окончателното изплащане.

Ответникът в срока по чл.131 от ГПК е депозирал отговор на исковата молба, с който признава за основателен предявения установителен иск и на основание чл.237 ГПК моли да се постанови решение при призвание на иска, като по отношение на осъдителния иск заявява, че такава неустойка не е начислявана и не е претендирана от ответника.

Ищецът не е направил искане за постановяване на решение при призвание на иска, поради което не са налице предпоставките за постановяване на решение по този ред.

Като взе предвид становищата на страните, въз основа на доказателствата по делото и закона, съдът прие следното от *фактическа и от правна страна*.

От събраните по делото доказателства се установява, че по силата на сключен Договор за потребителски кредит № ***** г., ответникът е отпуснал потребителски кредит от 500 лева на ищеца, който усвоил заемната сума в брой и следвало в срок до 06.05.2022 г. да я възстанови и да заплати лихва при фиксиран лихвен процент от 40.05% и годишен процент на разходите от 49.8%, или общо 551.68 лева, на 23 седмични вноски.

С клаузата на чл.5.1 от договора заемателят се задължава в срок от три дни от сключване на договора да предостави на заемотателя едно от посочените в нея обезпечения - поръчителство или банкова гаранция по начина и реда, отговарящи на условията на чл.33, ал.1 от Общите условия, а при неизпълнение на задължението му за това, съгласно чл.11, ал.1 от договора заемателят дължи на заемотателя неустойка във фиксиран размер от 276.32 лв., която заемотателят начислява автоматично и която заемателят плаща разсрочено, заедно с всяка погасителна вноска, като още при сключването на договора разсроченият ѝ размер е показан/включен в погасителния план по договора.

Съдът намира, че е сезиран с обективно съединени в условията на евентуалност установителни иски за нищожност на основание чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД, както и по чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД вр. чл.19, ал.4 от ЗПК вр. чл.146, ал.1 вр. чл.143 от ЗЗП и чл.22 вр. чл.11, ал.1, т.9 и т.10 от ЗПК, и осъдителен иск с правно основание чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД.

Исковите са допустими, доколкото прогласяването нищожността на договора и неговите клаузи не е ограничено със срок. Освен това ответната страна може да търси изпълнение по нищожната клауза, което определя интереса на ищеца за прогласяване на нейната нищожност с отделен иск.

За прогласяване нищожността на клаузата се сочат няколко основания. В съответствие с Решение № 97/08.02.2013 г. по т. д. 196/2011 г. на I т. о. на ВКС като главен иск следва да се разгледа искът с основание накърняване на добрите нрави съгласно поредността, въведена от ищеца.

Признатото от ответника право на ищеца да бъде прогласена нищожността на клаузата за неустойка, не противоречи на закона.

Съгласно чл.21, ал.2 от ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит с фиксиран лихвен процент, която определя обезщетение за кредитора по-голямо от посоченото в чл.32, ал.4, е нищожна. Определено по критериите в чл.32, ал.4 от ЗПК, обезщетението към датата на сключване на договора, в случая за неизпълнение на задължението на заемателя да предостави на заемотателя уговореното обезпечение, възлиза на повече от една трета от стойността на заетата сума, с оглед което клаузата за неустойка по чл.11, ал.1 от договора е нищожна. Тази клауза освен това има за цел да заобиколи изискванията на закона, който в чл.71 от ЗЗД регламентира, че ако длъжникът не е дал

обещаните обезпечения, кредиторът може да иска изпълнение на срочното задължение и преди срока, с оглед на което е нищожна и по смисъла на чл.21, ал.1 от ЗПК. Клаузата за неустойка е уговорена в отклонение от функциите ѝ предвидени в чл. 92 ЗЗД, което я прави нищожна поради противоречие с добрите нрави, по смисъла на чл. 26, ал. 1 ЗЗД. Още повече, че уговорената парична неустойка няма как да улесни събирането на кредита доброволно и в същото време не е адекватна да обезпечи разходите по принудителното събиране. Напротив, начислената неустойка увеличава дълга на заемателя и води до затрудняване доброволното му погасяване, както и до увеличаване на разноските при евентуално принудително събиране. Всичко това навежда на извод, че целта на неустойката е неоснователно обогатяване на кредитора. Неустойката е за неизпълнение на задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди, като няма данни за ответника да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение, което също сочи, че неустойката излиза извън присъщите си функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Нищожна, поради накърняване на добрите нрави, е тази клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции.

Съобразявайки чл.92, ал.1 от ЗЗД, чл.9 от ЗЗД, чл.26, ал.1 предл.3-то от ЗДД, задължителните постановки в т.3 на ТР № 1/15.06.2010г. на ОСТК на ВКС съгласно които нищожна, поради накърняване на добрите нрави, е всяка неустойка, уговорена от страните извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, както и практиката на ВКС/Решение № 181/26.02.2015г. по дело № 4386/2013 на ВКС, ТК, II т.о. и други/, че преценката за нищожност се извършва към момента на сключване на договора в зависимост от специфичните за всеки конкретен случай факти и обстоятелства, при съобразяване на примерно посочени критерии, като естество и размер на обезпеченото с неустойката задължение, обезпечение на поетото задължение с други различни от неустойката правни способи, вида на самата уговорена неустойка и на неизпълнението, за което е предвидена, съотношението между размера на неустойката и очакваните за кредитора вреди от неизпълнението, то уговорената неустойка е нищожна поради противоречие с добрите нрави, тъй като още към сключване на договора води до възможност за несправедливо обогатяване на кредитора, при което за последният вземане за неустойка за забава не е възникнало. Кумулирането на неустойката към погасителните вноски води до „скрито“ оскъпяване на кредита, защото посоченият размер на разходите по кредита за потребителя като ГПР от 49.8 % нараства допълнително и обогатява неоснователно кредитора като въвежда допълнителен източник на доход на икономически по-силната страна, извън посочените ГЛП и ГПР. Съгласно чл.19 от ЗПК, годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи /лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора/, изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит като в него не се включват разходите, които потребителят дължи при неизпълнение на договора. Уговарянето на неустойката, която не е за неизпълнение на задължение от основния предмет на договора, заобикаля ограничението в чл.19, ал.4 ЗПКр при определяне ГПР и не попада в обхвата на дефинираните понятия за дължими суми по договор за потребителски кредит в §1-3 от ДР на ЗПК, като посочването на ГПР и на ГЛП само привидно изпълнява изискванията на чл.11, ал.1 т.9 и т.10 от ЗПК, т.е. макар формално същите да са уговорени в допустим размер, то при неизпълнение на задължението на заемателя да предостави обезпечение, в негова тежест според чл.11, ал.1 от договора е заплащането на неустойка, уговорена извън присъщите ѝ функции, при което същата се явява нищожна като противоречаща на добрите нрави и клаузата следва да се прогласи за нищожна.

Ето защо, следва да бъде признато за установено в отношенията между страните, че е нищожна поради накърняване на добрите нрави клаузата за неустойка в договора.

По отношение на иска с правно основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД. Предвид изхода на делото по първия иск съдът намира, че нищожната клауза по договора не би могла да бъде основание за плащане на неустойката, поради което плащането е извършено без правно

основание. Разпоредбата на чл. 55, ал. 1 ЗЗД предвижда, който е получил нещо без основание или с оглед на неосъществено или отпаднало основание, е длъжен да го върне. В настоящия случай е налице първата хипотеза, тъй като плащането въз основа на нищожна клауза е такова, извършено без основание. От приетото заключение на ССЕ се установява, че Д. М. Н. е изплатила по процесния договор сума в общ размер на 828 лв., като от тях е усвоена сума от 276.32 лв. за дължима неустойка по договора поради непредставяне на гаранция съгласно договора за кредит. Съдът кредитира заключението на приетата ССЕ като обективно и компетентно изготвено.

Установи се, че ищцата е заплатила сума в размер на 276.32 лв. за дължима неустойка по нищожна клауза по договора за заем. С исковата молба обаче ищецът е заявил претенцията си като частична за сума в размер от 10 лв. от общо дължима сума от 250 лв. Предвиди изложеното и с оглед определената рамка на защита, заявена от ищеца, съдът неправилно е допуснал увеличаване на размера на иска за разликата над сумата от първоначалната претенция от 250 лв. до увеличения размер от 276.32 лв., в която част иска следва да се остави без разглеждане и производството да се прекрати като недопустимо в тази част. Искът следва да се уважи до размера от 250 лв., с оглед допуснатото изменение и допустимостта от увеличаване на иска до този размер.

С оглед акцесорния характер на вземането за лихва ответникът следва да бъде осъден да заплати и законната лихва върху главницата, смятано от датата на предявяване на иска, до окончателното изплащане на сумата.

По въпроса за разноските съдът намира следното. Независимо от обстоятелството дали ответникът е дал повод за завеждане на делото, в случая следва да намерят приложение принципите, залегнали в произнасянията в Определение № 366/16.08.2022 г. по ч. т. д. № 1085/2022 г. на ВКС и в решение по съединени дела С/224/19 и С/259/19 на Съда на ЕС. Според цитираната практика принципът на ефективност при защитата на потребителските права не допуска национална правна уредба, която да възлага част от разноските на потребителя при извод за недействителност на атакуваната клауза, защото по този начин потребителят може да бъде препятстван свободно да упражни потребителските си права за защита пред съд под страх от разноски. Така, потребителят може изобщо да не предяви иска за нищожност на клаузата поради вероятност кредиторът да признае иска, по който преди това не е търсил изпълнение на нищожната клауза. Съдебната защита срещу недействителни клаузи в потребителските договори, обаче, е част от правата на потребителя. Поради изложеното правилата за отговорност за разноски, в случай на признание на установителен иск за нищожност на клауза от потребителски договор, следва да отстъпят пред принципа на ефективност, заложен в нормите на европейското право, които защитават правата на потребителите. Ищецът е сторил разноски в общ размер от 410 лв., от които 100 лв. за държавна такса, 10 лв. такса за възпроизвеждане на хартиен носител на препис от исковата молба и 300 лв. депозит за ССЕ.

Защитата е осъществена по реда на чл. 38 ЗА. Следва да бъде определено и възнаграждение за процесуално представителство от един адвокат по чл. 38 ЗАдв. съобразно чл. 7, ал. 2, Наредба за минималните размери на адвокатските възнаграждения, което следва да се присъди на адв. Д. М. по отношение на двата обективно съединени иски, като съобразно цената на исковите следва да заплати сумата от по 400 лева по всеки иск, определена по чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения, или общо 800 лв. Настоящия състав намира, че определеното възнаграждение следва да бъде определено без ДДС, като възприема становището в Определение № 917 от 10.05.2023 г. по к. ч. гр. д. № 1323/2023 г., по описа на ВКС, IV ГО, съгласно което: " Правната помощ, която адвокат или адвокат от Европейския съюз може да оказва на лица, които имат право на издръжка, на материално затруднени лица или на роднини, близки или на друг юрист, е безплатна. По смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС тя представлява безвъзмездна доставка на услуга. Безвъзмездните доставки на услуги не подлежат на облагане с данък върху добавената стойност - арг. чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2 пар. 1,

б. "в" от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл. 38, ал. 2 ЗА. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановленията от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС обаче, нито ЗА въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност."

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по отношение на „С. К.“ ООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „С.“ ул. "С." № **, ет. *** представлявано от Н. П. П., по предявения от Д. М. Н. с ЕГН *****, с постоянен адрес: гр.К., ул."А. К." **, вх.**, ет.**, ап.**, по иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД, че е **НИЩОЖНА**, поради накърняване на добрите нрави, уговорката в чл. 11, ал. 1 от Договор за потребителски кредит № ***** от 26.11.2021 г., сключен между "С. К." ООД и Д. М. Н., с която уговорка се предвижда заплащане на неустойка при непредоставяне на обезпечение, отговарящо на условията на договора.

ОСЪЖДА на основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД „С. К.“ ООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „С.“ ул. "С." № **, ет. ** представлявано от Н. П. П. да заплати на Д. М. Н., с ЕГН *****, с постоянен адрес: гр.К., ул."А. К." **, вх.**, ет.**, ап.**, **сумата в размер на 250 лв.**, недължимо платена по недействителна клауза за неустойка по Договор за потребителски кредит № ***** от 26.11.2021 г., ведно със законната лихва от датата на депозиране на исковата молба в съда- 14.06.2023г., до окончателното изплащане на сумата.

ОСТАВЯ без разглеждане и ПРЕКРАТЯВА като недопустимо производството в частта за разликата над първоначално заявения размер на иска от 250 лв. до увеличението размер на иска от 276.32 лв. за недължимо платена сума по недействителна клауза за неустойка по Договор за потребителски кредит № ***** от 26.11.2021 г., по иска по чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД.

ОСЪЖДА „С. К.“ ООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „С.“ ул. "С." № **, ет. ** представлявано от Н. П. П. да заплати на Д. М. Н., с ЕГН *****, с постоянен адрес: гр.К., ул."А. К." **, вх.**, ет.**, ап.** сумата в размер на 410 лв. разноси по делото.

ОСЪЖДА "С. К." ООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „С.“ ул. "С." № **, ет. **, представлявано от Н. П. П. да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, вписано в регистър БУЛСТАТ под № ****, фирмено дело № **/** г. по описа на ** св. Софийски градски съд, с адрес на упражняване на дейността: гр. С., бул. „А. С.“ № ***, ет. *, оф. **, представлявано от Д. М. М. - управител, сумата в размер на 800 лв., представляваща адвокатско възнаграждение за процесуално представителство на ищеца Д. М. Н., в производството по гр. д. № 718/2023 г. на Районен съд Кърджали, на основание чл. 38 от ЗА.

Решението подлежи на въззивно обжалване пред Окръжен съд - Кърджали в двуседмичен срок от връчването му на страните. Решението в частта, с която се прекратява производството по делото има характер на определение и подлежи на обжалване пред ОС-Кърджали с частна жалба в едноседмичен срок в от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Кърджали: _____